

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

22 päivänä toukokuuta 1990

Lausunto n:o 6

Laki- ja talousvaliokunnalle

Laki- ja talousvaliokunta on 4 päivänä toukokuuta 1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 42 erämaaliksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Riitta Rainio ja vanhempi hallitusneuvos Hannu Karjalainen ympäristöministeriöstä, varapuheenjohtaja Pekka Aikio ja lakiasihteri Heikki J. Hyvärinen saamelaisvaltuuskunnasta, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Savariita.

Käsiteltyään asian lähinnä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan kahdentoista erämaa-alueen perustamista Lapin lääniin, jotta nämä alueet voitaisiin säilyttää tiettöminä ja mahdollisimman luonnontilaisina. Erämaa-alueiden perustamiseksi säädettäisiin erämaalaki.

Erämaa-alueisiin kuuluisi vain valtion omistamia alueita, jotka olisivat metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa.

Lakiehdotus voidaan johtolauseensa mukaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi.

Valiokunnan kannanotot

Lakiehdotuksen säännöksillä on merkitystä hallitusmuodon 6 §:ssä säädetyin omaisuuden-

suojan kannalta. Lakiehdotus sisältää omistajan määräämisvallan rajoituksia (4—6 §). Ne kohdistuvat valtioon, jonka omistajuutta koskevalle käsitykselle hallituksen esitys vallitsevan tilanteen mukaisesti perustuu. Valtio ei ole perusoikeuksien suoja hallitusmuodon 2 luvun mukaisesti nauttiva oikeussubjekti, joten tällainen sääntely ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Yksityiset tilat taas on asianmukaisesti otettu huomioon 5 §:n 3 momentissa. Myöskään lunastustilanteita koskevasta 8 §:stä ei ole valtiosääntöoikeudellista huomautettavaa.

Lausuntoonsa n:o 3/1990 vp. viitaten perustuslakivaliokunta toteaa kysymyksen maahan kohdistuvasta saamelaisten omistusoikeudesta ja sen valtiosääntöoikeudellisesta merkityksestä olevan epäselvä. Lausunnossa valiokunta kiinnitti huomiota myös saamelaisten asemaa sääntelevän erillislain valmisteluun. Omistusoikeuskysymys ei voi tässä yhteydessä ratketa suuntaan tai toiseen siitä, että lakiehdotus vallitsevan tosiasiallisen tilanteen mukaisesti rakentuu käsitykselle valtion omistuksesta.

Edellä esitetyn ja mainitussa lausunnossakin omaksutun käsityksen mukaisesti valiokunta katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Valiokunta on vielä kiinnittänyt huomiota 7 §:n mukaiseen hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Perustelujen mukaan suunnitelmassa on tarkoitus selostaa toimet erämaa-alueen käytön edistämiseksi ja ohjaamiseksi sekä myös alueella sallittavat rakennustyöt. Suunnitelmassa ei olisi alueen käyttäjiä koskevia määräyksiä, vaan se koskisi pelkästään suunniteltuja viranomaistoimia. Tähän nähden valiokunta pitää kiistattomana, että suunnitelma ei — kuten välttämätöntä onkin — estä paikallista väestöä

harjoittamasta metsästystä, kalastusta ja poronhoitoa eikä muutakaan niihin rinnastettavaa perinteistä alueen käyttömuotoa.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowitz, jäsenet Jansson, Joutsensaari, Jätteen-

mäki, Kekkonen, Laitinen, Lamminen (ositain), Niinistö, Ollila, Pokka ja Virolainen sekä varajäsenet Anttila ja Ikonen.